

This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey. Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilmektedir.

Technical Assistance for Development of a Strategy for Alignment with Common Market Organization (CMO) Requirements

Ortak Piyasa Düzeni (OPD) Gerekliliklerine Uyum için Strateji Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi TR2014/AG/10-A1-01/001 EuropeAid/138004/IH/SER/TR

OPD kapsamında rekabet, devlet desteği ve istisnai piyasa destek tedbirlerine ilişkin genel hususlar

OPD KAPSAMINDA REKABET KURALLARI

OPD kapsamında bulunan rekabet kuralları farklı türde bir piyasa tedbiri öngörmektedir. şöyle ki, AB piyasasında tarım faaliyetlerinde bulunarak ticaret yapan işletmelerin bu faaliyetlerde bulunma şekli etkileyen bir düzenleyici mekanizmadır.

AB antlaşmaları ile Birlik içerisinde tarım konusunda yapılacak düzenlemelerden sorumlu makamlara, Ortak Tarım Politikasının (OTP) ana hedefleri de dikkate alınarak, tarım sektöründe geçerli olacak rekabet kurallarına karar vermeye yönelik benzersiz yetkiler verilmiştir. Ancak, Adalet Divanının içtihadına göre bazı kararların AB'nin tarım otoritesi olarak görev yapan Komisyonun takdirine bırakıldığı da unutulmamalıdır. Bununla birlikte, Adalet Divanı, rekabet konusuna ilişkin tarım politikası hedeflerinin, Antlaşma'nın hedefleri arasında öncelikli olduğunu da kabul etmektedir.

AB mevzuatını hazırlayanlar ayrıca Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma kapsamında öngörülen rekabet kurallarının, bir takım istisnalara ve muafiyetlere tabi olan tarım sektörü için de geçerli olmasına karar vermiştir. Bu ilkenin tarım piyasalarında, örneğin OPD Tüzüğü'nde kural olarak ortaya konulması gerekmektedir.

Uygulama açısından bakıldığında rekabet kuralları, geleneksel olarak desteklenen tarımsal bütünleşme, toplulaştırma ve kooperatif ilişkilendirme süreçlerinin sadece ortak satış ve üretim planlamasını kapsayacak şekilde küçültülmesi halinde rekabeti bozucu sorunları tetikleyebileceğini göstermektedir.

Çiftçiler piyasalarda daha geniş büyüklüklere ulaşabilmek için ortak üretim planlaması, ortak girdi tedariki, ortak depolama veya dağıtım ve ortak pazarlama veya satış gibi işbirliğine dayalı çeşitli etkinliklerde birlikte yer almaktadır. Bu büyüklüklere ulaşıldığında ise bir taraftan rekabetçi konumlarına dikkat etmeleri diğer taraftan da çabalarının antitröst denetçileri tarafından sorgulanmamasını sağlamaları gerekmektedir.

İzin Verilen	İzin Verilmeyen
Çiftçiler arasında	
Kalite ve verimlilik iyileştirmeleri alanında ortak faaliyetlerle birlikte ortak satış veya toplu pazarlık.	Rekabet gücünü ve verimliliğini artırmak için başkaca bir ortak faaliyet olmaksızın sadece ortak satış/toplu pazarlık.
Aynı fiyattan ücretlendirme zorunluluğu, rekabetten dışlama durumu ve OTP hedeflerinin zarar görme riski olmadığı sürece tarım üreticileri tarafından yürütülen ortak faaliyetler.	Verimi arttırmaya ve piyasalarda istikrarı bozmaya yol açan arz darlığı oluşturmaya (aşırı fiyat artışları dahil) yönelik teşvikler hariç, sadece ortak satış.

This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey. Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilmektedir.

Technical Assistance for Development of a Strategy for Alignment with Common Market Organization (CMO) Requirements

Ortak Piyasa Düzeni (OPD) Gerekliliklerine Uyum için Strateji Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi TR2014/AG/10-A1-01/001 EuropeAid/138004/IH/SER/TR

İzin Verilen	İzin Verilmeyen
Ortak üretim planlaması ve bunun yanı sıra genel anlamda verim ve rekabetçi duruş alanında daha geniş kapsamlı faaliyetleri oluşturan, üreticileri arasındaki anlaşmalar.	Ortak üretim planlaması ve bunun yanı sıra genel anlamda, yalnızca piyasaya tedarik edilen malların miktarına karar veren üreticiler arasındaki anlaşmalar.
Branşlar Arası Örgütler İçinde	
Üreticileri ve tedarik zincirindeki diğer katmanları yeniden gruplandırarak tanınmış Branşlar Arası Örgütler tarafından onaylanan anlaşmalar ve bu örgütlerin birbiriyle uyumlu uygulamaları.	
Üreticiler-işleyiciler arasında	
Tüm sektörlerdeki tarım üreticilerinin, müşterek işlenen tarım ürünlerini ortaklaşa sattıkları durumlar için ürün miktarı ve ortak satış üzerinde yaptıkları anlaşmalar.	İşlenmiş ürünlere ilişkin olarak elde edilen söz konusu ürünlerin pazarın %20'sinden fazlasını kapsayacak şekilde ortak satışı.

Tarım sektörüne uygulanan AB rekabet kuralları çerçevesi, yasaklı uygulamaların değerlendirilmesini halihazırda yürürlükte olan OTP'nin OPD araçlarına bağlamaktadır. Ayrıca anlaşmaların uzun vadeli olarak yapıldığını ve bu anlaşmaların yapısal olarak ele alındığını varsaymaktadır. Bu nedenle, uzaktan ve kendiliğinden gelişen ticaretin yanı sıra diğer dikey bütünleşme programlarını kolaylaştıran hizmetlerdeki ilerleme göz önüne alındığında, rekabet kurallarının yorumlarının daha da geliştirilmesi beklenebilir. Çiftçileri geçici olarak ve uzaktan bütünleştiren paydaşlar arası ve işbirliğine dayalı sistemlere kesinlikle ihtiyaç olacaktır.

DEVLET YARDIMI

AB iç piyasasında, devlet yardımı verilmesini yasaklayan genel bir kural hakimdir. Adalet Divanı'nın içtihadı ile örtüşen bu yasak, ortak finanse edilen AB programları (OTP kapsamında olanlar gibi) kapsamında sağlanan yardımların bile devlet yardımı olarak kabul edilebileceği anlamına gelmektedir. Bu nedenle Üye Devletler, bazı durumlarda kısmen veya tamamen muaf tutulabilmelerine olanak tanıyan katı bir bildirim sistemine tabidir.

Verilmek istenen devlet yardımlarıyla ilgili bildirimler önceden yapılmak zorundadır ve yalnızca bildirimde bulunulması ne öngörülen programın potansiyel faydalanıcısı için ne de bildirim yapan devlet için "meşru beklenti" oluşturmaktadır.

Devlet yardımlarının bir diğer önemli kuralı, Komisyondan onay gelmeden önce yardım tedbirlerinin yürürlüğe konamamasıdır. Bu prensibe "tedbirleri bekletme" kuralı denir. Standart olarak AB yetkililerinin,

This project is co-financed by the European Union and the Republic of Turkey.
Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti tarafından ortak finanse edilmektedir.

Technical Assistance for Development of a Strategy for Alignment with Common Market Organization (CMO) Requirements

Ortak Piyasa Düzeni (OPD) Gerekliliklerine Uyum için Strateji Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi
TR2014/AG/10-A1-01/001 EuropeAid/138004/IH/SER/TR

belirli bir tedbire yeşil ışık yakılıp yakılmayacağına, ayrıntılı bilgi istemeye ya da talebi reddetmeye karar vermek için iki ay süreleri bulunmaktadır.

AB devlet yardımlarının en önemli unsuru, usulüne uygun olarak bildirilmeyen ya da yasa dışı olarak belirlenen yardımların, bu yardımlardan faydalanan kişilerden geri alınması noktasındaki gerekliliktir.

Tarımsal Blok Muafiyet Yönetmeliği (ABER) uyarınca bildirimlerden muaf olunabilmektedir. Bu yasa, Üye Devletlerin amaçlanan yardımlarla ilgili olarak bildirimde bulunmamalarına olanak tanımaktadır (ancak yine de bilgilendirme yapmaları gerekir). Bu koşullar; eşikler, şeffaflık gereksinimleri, teşvikler (ön başlatma), KDV muafiyeti veya yardımın diğer belirli özellikleri olabilmekte ya da bunlara işaret edebilmektedir. Tarımsal desteğin bildirim sisteminden muaf tutulması için Üye Devletler, normalden fazla yardım yapılmadığını ve yeterli yayın ile bilginin sağlandığını garanti etmelidir. Standart olarak, *de minimis* (önemsiz) olarak kategorize edilen yardımların bildirilmesine gerek yoktur.

Üye Devlet başına tek bir teşebbüse verilen toplam yardım tutarı, 3 mali yılın herhangi bir döneminde 15.000 Avro'yu geçmediğinde, bu yardım *de minimis* muafiyetine hak kazanmakta ve bu nedenle iç piyasa kurallarıyla uyumlu olarak değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte politika açısından, Üye Devletlerin tarım alanında verdiği yardımların kontrolünü sağlayan en önemli belge, *2014 - 2020 Yılları İçin Tarım ve Ormanlık Sektörlerinde ve Kırsal Alanlarda Devlet Yardımına İlişkin Avrupa Birliği Kılavuzu'dur*. Bu Kılavuzda Komisyon, tarım ve ormanlık sektörlerine ve kırsal alanlara yönelik yardımların iç piyasa ile uyumlu olduğu düşünölen koşullarını ve kriterlerini belirlemektedir.

AB'de tarım sektöründe devlet yardımı sistemi, diğer ilgili ölkelerde potansiyel uygulama alanları bulabilecek uygulamaları da göstermektedir. Böyle iyi uygulamalar, sektördeki rakiplerle ilgili bilgi sunan şeffaflık ilkesini vurgulamaktadır. Bildirimler piyasaya yapılan yardımın kötüye kullanımını önlerken, yardımların sınıflandırılması da politikayı standart hale getirmektedir. Dahası, açık uygunluk kriterleri, başvuruların yönetiminde maliyetlerin düşürülmesine izin vermekte ve bütçe sınırlamaları da mali zararların yönetimini iyileştirmektedir. Bununla birlikte, çifte finansmanın önlenmesi yoluyla da politika maliyetleri azaltılmaktadır. Son olarak, programlarda kullanılan açık anlatım dili (Kılavuzda olduğu gibi) DTÖ ile iletişimi ve örgüte yapılacak raporlamayı kolaylaştırmaktadır.

İSTİSNAİ PİYASA DESTEK TEDBİRLERİ

OPD kapsamında bulunan çok çeşitli piyasa destek araçlarına rağmen, öngörölemeyen durumlar ya da tehditler tarım sektörlerindeki istikrar etkileyebilmektedir. Piyasalarda bu türden bir karışıklığa yol açabilecek tehditler iç ve dış piyasalarda önemli fiyat artışlarına veya düşüşlere neden olabilir ve bunların piyasa üzerindeki etkilerinin devam etmesi veya kötüye gitmesi muhtemeldir. Bu tehditlere istisnai piyasa destek tedbirleri ile karşılık verilmesi gerekmektedir.

Piyasalardaki karışıklıklar genelde salgın hayvan hastalıkları ve diğer benzer epizootik risklerden kaynaklanmaktadır. Hayvan hastalıklarının yayılmasıyla mücadele amaçlı tedbirlerin uygulanmasından kaynaklanan serbest dolaşımdaki kısıtlamalar, bir veya daha fazla Üye Devlette piyasa zorluklarına neden olabilmektedir. Deneyimler, tüketimde veya fiyatlarda önemli bir düşüş gibi ciddi piyasa rahatsızlıklarının,

This project is co-financed by the
European Union and the Republic of Turkey.
Bu proje Avrupa Birliği ile Türkiye Cumhuriyeti
tarafından ortak finanse edilmektedir.

Technical Assistance for Development of a Strategy for Alignment
with Common Market Organization (CMO) Requirements

Ortak Piyasa Düzeni (OPD) Gerekliliklerine Uyum için
Strateji Geliştirilmesi Teknik Yardım Projesi

TR2014/AG/10-A1-01/001 EuropeAid/138004/IH/SER/TR

halk sağlığı veya hayvan ya da bitki sağlığı riskleri nedeniyle tüketici güvenindeki kayıplara bağlı olabileceğini göstermektedir. Tüketici güvenindeki kayıpların yol açtığı piyasa karışıklıklarını dengelemek için alınan tedbirler bitki ürünlerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir.

Sığır eti ve dana eti, süt ve süt ürünleri, domuz eti, koyun eti ve keçi eti, yumurta ve kümes hayvanı eti için uygulanan istisnai piyasa destek tedbirleri, hastalığın yayılmasıyla mücadele etmek için benimsenen sağlık ve veterinerlik tedbirleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu tür tedbirler, piyasalarda oluşabilecek ciddi aksaklıklardan kaçınmak için genellikle Üye Devletlerin talebi üzerine alınmaktadır.

Bu nedenle istisnai piyasa destek tedbirlerinin uygulanması, tespit ve teyit edilen hastalıkların veya diğer risklerin ortaya çıkmasıyla başlamaktadır. Bir sonraki adım olarak ulusal makamlarca koruyucu ve önleyici tedbirler de alınmaktadır. Çoğu zaman tehdit oluşturan durum daha kötüye gitmekte, ticaret kilitlenmekte, ürünler imha edilmekte ve üreticiler zarar görmektedir. Aynı zamanda, müşterilerin etkilenen sektörlerin ürünlerine olan güveni de hızla düşmektedir. Üreticilerin zararlarını karşılayan tedbirlerin maliyeti, Üye Devletler tarafından, riski ortadan kaldırmaya ilişkin diğer maliyetlerle birlikte karşılanmaktadır. AB yetkilileri ticarete daha fazla kısıtlama getirerek düzenlemeye müdahale etmekle birlikte, bütçe izin verdiğinde ayrıca mali yardım da yapabilmektedir.

Bununla birlikte, riskten etkilenen Üye Devlet hastalığı sekteye uğratmak için sağlık veya veterinerlik tedbirlerini hızlıca almamışsa, istisnai piyasa destek tedbirleri alınmamaktadır. Üye Devletler, harcamaları kontrol etmek için yalnızca piyasaya destek olmak amacıyla kesinlikle gerekli olan süre ve ölçüde mali olarak destek olmakla yükümlüdür.

AB, Üye Devletler tarafından karşılanan harcamaların %50'sine denk kısmi finansman sağlamaktadır. Bu sınır; sığır ve dana hastalıkları ile mücadelede sığır eti, dana eti, süt ve süt ürünleri, domuz eti, koyun eti ve keçi eti sektörlerinde %60'a çıkarılmıştır.

Önemli olan, Üye Devletlerin kamu harcamalarına katkıda bulunan üreticilerin zararlarını karşılaması durumunda, rekabetin bozulmasını önlemektir.

NIRAS

